

FEHÉRMEGYEI NAPLO

Megjelenik minden hétköznap este
8 órakor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szent István-ter 1.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjszabás szerint.

felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

A véres,

hősies honvédelmet követni fogja itthon a kapitalista honfoglalás fokozottabb arányú tevékenysége, ami sajnos, a mi jelenlegi birtokpolitikánk alapján semmi nehézségekbe sem ütközik.

A nagybirtokok parcellázása, kivételes esetektől eltekintve, csak a lelketlen spekulációt gazdagította, mely igen jó üzlete volt a közvetítőknek, az eladó és vevő kárára. A szegény nép jutott ugyan földbirtokhoz, de oly súlyos anyagi teherrel, amelytől szabadulni sohasem lesz képes, sőt előbb-utóbb kivégzik a nagy kamatok.

Mentsvárai a magyar hazának az újabb honfoglalásokkal szemben a kötött forgalmu birtokok, bár azokból is sok került már feloldás folytán idegen kézre. Nem csoda tehát, hogy az új honfoglalók serege ugyancsak erősen ostromolja a kezében és hatalmában levő saját negyvenketteseivel ezen bevehetetlen várakat, melyek kisebb-nagyobb kiterjedésű termékeny oázisokat tartanak védelmükben.

Miután az új honfoglalókat mi sem akadályozza abban, hogy a szabadforgalmu birtokokat a tőke erejével elfoglalhassák: nem fog nagy küzdelembe kerülni az elszigetelt oázisoknak kiéheztetés által való elfoglalása.

Ezekből látható, hogy nagyon is elérkezett az ideje annak, hogy egy hazafentartó és biztosító egészséges birtokpolitika létesíthessék, mely által a vérrel áztatott magyar föld megmentessék és biztosíthatassék az ő honfoglalók utódainak, a magyaroknak.

VÁROSI KÖZGYÜLÉS.

A városi tisztviselők háborus pótléka és a vízvezetési zárszámolás többször elhalasztott ügyében, hogy végre végezzenek vele, rendkívüli közgyűlést hívtak össze.

A tisztviselők ügye természetesen simán ment le, mivel az állam fizet s a közgyűlés szívesen segít a tisztviselőin.

Heves vita volt azonban a színházi szubvenció megszavazása ügyében. S itt egy egészen különös jelenséget látunk: Az emberek körömszakadtáig védik a szórakozásaikat. A nagy háboru dühöng ugyan Európa-szerté, mondják, hogy milliók vérzenek, tenger a vér, tenger a könny, a nyomorúság mindig ijesztebb remképet ölt, sok százezer ember pusztul el ilyen a harc mezején és századok művészi alkotása omlik a porba — azonban egyet, az itthoni szórakozásait nem szabad érinteni. Pardon! hiszen senki nem volt annyira vakmerő, hogy kifogásolni merje volna az itthoni szórakozást, dehog, csupán azt kérte, hogy ne közadóból fizessék az újabb költségeket. S ez szörnyű támadás. Ha az emberek itt zavarják, akkor csenek, rugnak és haragnak, különben teljesen finom uri emberek olyan igazságtalanok lesznek, amilyenek talán talán sohase voltak. Aztán még egy jelenség. Ha szórakozásról szólnak s ebbe bele lehet érteni azt, hogy vannak, akik szórakoznak: ez osztályharc, sőt ugy kell érteni, hogy felekezeti elleni támadás, amely ellen a szokásos fegyverrel kell küzdeni. Amilyen csodálatos, ép oly szomorú jelenség!

A vízvezetéknel Elek Gyula ismét igen értékes beszéddel brillírozott. Erős, éles kritikát mondott a vízvezeték állapotáról s a mostani kezeléssel, amelyet egyáltalán nem talál kielégítőnek, sőt hangsúlyozza, hogy rendszerváltozás az ügy érdekében szükséges.

Részletes tudósításunk a következő:

Elnök: Széchényi Viktor gróf.
Előadók: a városi tanácsnokok.
Jegyzők: Farkas Sándor és Csütörtöly G. Emil dr.

Jegyzőkönyv hitelesítők: Kistelek István és Holly Géza dr.

Jegyzőkönyvhitelesítés 17-én d. u. 3 óra.

A kövezetvám szedési jogát a miniszter 1917. május 1-ig meghosszabbította.

A színház.

Námessy János tanácsnok előterjeszti, hogy a színházi igazgató a színházi bér elengedését kéri a várostól. Ez előadásokint 30 kor, összesen 3500 K. A tanács egyhangúlag ajánlja a kérelem teljesítését.

Hajós Rezső azt kéri, hogy az elengedett díjat a város vegye át az igazgatótól és arányosan ossza ki a színészek közt.

Holly Géza dr. elfogadja Hajós indítványát, azonban azt óhajította, hogy ebbe a segélybe tudják be a város 2000 K színházi segélyét.

Krausz Zsigmond dr. ezt jogilag nem tartja megoldhatónak.

Bilkei Ferenc segíteni akar a színészeknek úgy mint Hajós Rezső, csupán a segítség forrását keresi másutt. Nehéz kritikát gyakorolni a színház fölött, anélkül, hogy az ember ne érintse azokat is, akik a színházat látogatják s akiket ő is tisztel. A színház ma a régi tradíciókból él, abból, hogy 80—100 esztendő előtt a kultúra és hazafiság forrása volt. Ma ez már csak irás, amit igen találon jellemzett a legelső magyar író, Gárdonyi Géza a minap egy leveleiben. amikor színműírásra szólították fel:

... bár írhatnék. A mai színészet már a mulat. A mai színészek már nem a nemesi kurfiák szüleit. Hát biz én már úgy vagyok a drámaírással, mint az asz szony a menyasszonyi ruhájával: egy darabig emléks, aztán rékít — mit szabogat belőle.

A színház ma nem kulturát, hanem többé-kevésbé kellemes szórakozást jelent. Aki szórakozik, fizesse meg az árát. Azt indítványozza, hogy a közgyűlés adjon engedélyt az igazgatónak arra, hogy a színházi jegyek árát 5—10 perccenttel felemelje. A közönség, amelynek a nyújtott szórakozás megéri ezt a kis áldozatot, szívesen megfizeti ezt az árát.

Steiner Jákó élesen kikel az osztályharc ellen, a melyet Bilkei fölléde. Tudja, hogy ezt azoknak adressálja, a kik az ő hivei, de az intelligens emberek ezt nem fogadják el. Most támadja azt az osztályt, amely egyszer az intelligenciájáért támogatta a szavazatával.

Tóth Artur igen nagy szegénynek tartaná a városra nézve, hogy ha ezt a támogatást a színháznak meg ne adná.

Lits Ferenc tiltakozik Steiner Jákó dr. rendszere ellen, ki őket, földműveseket csak úgy per: ezek intézi el vagy pláne francia forradalmi jelszóval, mint a multkor: a hegypartiak. Csodálja, hogy a bizottsági tagok az ilyen kiadások megadásában olyan könnyen hajlanak. Igenis igaz, hogy a színház szórakozási hely. A ki pedig szórakozni akar, fizessen. Nagyon furcsa helyzet, ha az itthoni állapotot összehasonlítjuk a lóvészárkok szenvedéseivel.

Mit szólnak a katonák, ha az itthoni mulatságokról tudomást szereznek, ha hallják, hogy hogyan büntetik öveiket. A kulturát nem a színházban kell keresni. Az a kultúra, ha az emberekkel a hivatalokban jól és igazságosan bának. Ság Lajos főkapitány Lits savaiban hatóság elleni izgatást lát, figyelmezteti, hogy vele szemben megtorló eszközöket alkalmazhat. Lits Ferenc és Ság Lajos később kölcsönösen kimagyarázták egymást és megbocsátottak maguknak.

Kovács Á Sándor azt magyarázta ki Bilkei beszédéből, hogy a színházat feslettségéről vadojja. Ez ellen tiltakozik.

Kégl Miklós úgy tudja, hogy a színház általában telt ház előtt játszik. Ami pedig a kulturát illeti, ő bátran elmondhatja, hogy ha van benne kultúra, azt nem a színházból merítette.

Holly Géza dr. csodálkozik a közgyűlésen. Alig néhány nappal ezelőtt mondtuk ki, hogy minden vonalon takarékoskodni fogunk s most a legelső alkalommal félretesszük az elveinket, és adományt adunk ott, ahol annak szükségességét eléggé megindokolva sem látja. Föntartja előbbi indítványát.

Bilkei Ferenc rámutat arra, hogy ha a v. b-tagok el akarnak yalmit érni, akkor egyoldalúlag magyaráznak mindent és szuperlatívusokban beszélnek. Különösen példa erre Steiner Jákó dr. Ő beszéde elején azt mondotta, hogy nem akar kritikát mondani a színház fölött azért, mert ha hibát említ, könnyen megtörténik, hogy az, aki a színházat látogatja, sértve érzi magát, hogy ő olyan darabot nézett, amelyet így kritizálnak, holott tudja jól tapasztalatból, hogy amit ő helytelennek talált, ugyanazt helytelenítették a színházlátogatók is. Kovács Á Sándor megjegyzését egyáltalán nem érti, mivel ő egy szót sem szólt a színház feslettségéről. Epp ezért a színháznak csak egy tulajdonságára hivatkozott, arra, hogy az szórakozó hely. Ezt fentartja továbbra is és ezen az alapon kéri, hogy a közgyűlés a színházi jegyek árát emeljen, ha a színészek segíteni akar.

Egyes szám ára 4 fillér.

A közgyűlés az indítványokat leszavazta és elfogadta a tanács javaslatát.

Háborus segély.

Az állam 45 ezer koronát juttat a városnak, hogy ezt a közigazgatási tisztviselőknek, juttassa, amelyet 20 százalékos arányban fognak kiutalványozni közöttük. Kuthy József dr. tanítók érdekében szólal fel, hogy azok valahogyan ki ne maradjanak az állam segélyéből. Megnyugtató kijelentés után, hogy a tanítókat az állam felügyelőség előterjesztése alapján fogja segélyben részesíteni, a közgyűlés elfogadta a tanács előterjesztését.

A vízvezeték

végelszámolásának felülvizsgálása és egyéb hibák pótlására a közgyűlés Gelb Adolf mérnököt havi 750 kor. díjazás mellett alkalmazta.

Két gépezet a vízvezetéknel és csatornázásnál véglegesíti a közgyűlés.

A Fröschl-cég 600 kor. munkatöbbletet a közgyűlés megszavazta.

Függőkölcsön.

Hogy a házipénztár fizetőképes legyen, a közgyűlés 200 ezer kor. függőkölcsönt szavaz meg.

Eismann János

vízvezetési csőmester elhalálozása folytán temetési költséggel egyhavi fizetését megszavazta a közgyűlés.

Vízvezeték zárszámadása.

Háromszor elhalasztották már a vízvezeték zárszámadásait, míg idő pergült rá.

Elek Gyula hosszabb és szakaszerű beszédben terjesztte elő véleményét a vízvezetékéről. 3 millió vállalat, a melynél egyik csalódásunk a másikat éri. Másfél millió kölcsönrel kezdtek és most, a mikor azt hittük, hogy a gyermekbetegségeken túl van már, mindig több baj van vele. Tarkarekoskodtunk az építésnél és sokkal többet fizettünk rá, mint ha az eredeti tervezést fogadtuk volna el. A gépeket 24 órán keresztül kell járattatni, ha a közönség igényeit ki akarják elégíteni. Nagy baj, hogy a közönség szörnyű pocskékolást visz végbe a vízzel. A felszerelés sok helyen silány, sőt rossz a rakár és rendezetlen. A vízórák nem járnak vagy rosszul járnak. A vezetést nem találja Jónak, a mennyiben László Pál vízvezetési mérnök beteg. Az a véleménye, hogy a kezelőknél a kereskedelmi rendszert kell életbeléptetni, a mely az alkalmazottaknak képességéhez méri azok alkalmaztatását.

Egy három millió intézmény-nél olyan szakembert kell alkalmazni, a ki olyan nagy munkának mindenképen meg tud felelni. Kifogásokat emel a lejár ellen, a mely nem áttekinthető. Szükséges, hogy az adósságokat

lehetőleg gyorsan olyan kölcsönből fedezzük, esetleg függő kölcsönből, a mely a mostani helyzetnél előnyösebb lesz.

Kuthy József dr. László Pál mérnök védelmére kiemeli, hogy míg a háboru ki nem tört, mindenki meglegedésére végezte a munkát. Ismerte a vízvezeték minden csínját-bínját. Egy idő óta azonban az egészségét annyira aláasta a sok munka, hogy előbbi energiáját elvesztette.

Rauscher Béla sokát érintkezett László Pállal, aki igen értelmes technikus. Nem is volt vele baj addig, míg a háboru folytán minden mérnöki munka a nyakába nem szakadt. Ekkor már nemcsak gépészmérnök volt, mint a mire képesítése folytán hivatva volt, hanem az összes munkákat végeznie kellett. Ö fogászosan megállapítja róla, hogy olyan szakértelmi ember, aki rendes körülmények közt jól el tudja végezni a rábízott munkát.

Lits Ferenc figyelmezteti a hatóságot, hogy a vízhiánynak egyik oka a mérhetetlen vízpocskékolás. Az utcai csöveket akárhányan, különösen a katonák nemcsak úgy használják, hogy a szükséges vizet kibocsátják, hanem kavicsodognak az emeltyű alá, hogy állandóan folyjon. Ha ezt csak 3-4 csappal teszik is, könnyen megérthető az előálló zavar. A vízvezeték az ilyen vízszázelek ellen hatóságilag őrizni kell.

Kerekes Lajos főjegyző szükségesnek tartja, hogy a szakértő emberek tudásukkal támogassák a vízvezeték minden ügyét.

Saadra Gyula dr. polgármester elmondja, hogy mekkora ambícióval fáradozott a vízvezeték letesítésén, abban az erős meggyőződésben lévén, hogy a vízvezeték átadás lesz a város közönségére s most annyi baj szakad le, hogy az állapot szinte kétségbeesítő s a szakértelem alig tud megbirkózni bajokkal. Kerekes Lajos főjegyző ambícióval feküdt neki a leszámolás nagy munkájának, azonban kitört a háboru s őt a közéletmezés munkája foglalta le s a vízvezeték ügyét abba kellett hagynia. László Pált az összes mérnöki munkák végzésére kellett alkalmazni s ő belátja, hogy minden idegnek van határa s azért nem csoda, ha egy idő múltán az ő energiája is megtörik.

A közgyűlés a vízvezeték zárszámadását elfogadta.

A kallómalom

bérbeadása megtörtént. A kiküldési ár ugyan 2000 korona volt, mivel azonban a hatóságnak joga volt esetleg alacsonyabb áron is kiadni s mivel 2000 koronáért nem volt vállalkozó, 1900 koronáért adták ki Gruber Lajosnak.

A közgyűlés 6 órakor ért véget.

Keresik az eltított gabonát.

A hivatalos lap közölte a kormány rendeletét, amely felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy a különböző kormányrendeletek ellenére be nem jelentett, elrejtett, vagy eltított buza, rozs, kétszeres, árpa, zab, és tengeri, valamint az ezen gabonafélékből előállított liszt és dara, továbbá bab, borsó, lenese, végül a repec-mag, lenmag és kendermag-készleteket a pénzügyorséggel felkutassa, zár alá vehettesse és lefoglalassa.

Együttal felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy a rendeletek megszegésével forgalomba hozott árúkat lefoglalassa, az ország hátárán át való kivételének megakadályozását a pénzügyorséggel megakadályoztassa.

Mindenkinek ajánlatos a be nem jelentett készleteket minél előbb bejelenteni. Így elkerülnek minden baj és kellemetlenséget, valamint a súlyos büntetési is.

Megadóztatják a háborus nyereségeket.

Az ezerkilencszáztizenöt-tizenhat költségvetési évről szóló huszonegyedik törvényeiket a napokban szentesítette a király. Ennek a törvénynek nyolcadik szakasza kimondja, hogy azokat, akik a háboru alatt új foglalkozást kezdtek, joga van a pénzügyigazgatóságnak végzésileg megadóztatni. Ha 15 nap alatt nem jelentik be a foglalkozásukat, akkor ennek a hatóságnak jogában van jövedéki kihágás miatt eljárást indítani ellenük, amellett pedig a tízperentes harmadosztályu kereseti adót is kivetik rájuk.

Az adókvetés megfelebezésének az adó behajtását illetőleg nincs halasztó hatálya. A törvény végrehajtására a pénzügyigazgatóság is megteszi az intézkedéseket.

Szóval ezentul adót fizetnek mindazok, akik a háboru folytán óriási jövedelemhez jutottak.

Farizeusok—terroristák

Ismét a szabadkőművesekről szól az ének.

Vasárnap este fényes művészestélyt rendezett Budapesten a *Katolikus Sajtóegyesület Hölgybizottsága*. Az estély egyik szónoka a keresztény folyóiratok hasábjairól előnyösen ismert *Burján Károly* állami főgimnáziumi tanár volt. A szabadkőműves propaganda keresztény és államellenes voltáról beszélt a világháboruval kapcsolatban s a Budapesti Hírlap jelentése szerint a többek között azzal vadolta meg a világháboruval kapcsolatban, hogy a Narodna Odbra-nával összekötésben állva, a trónörököspar megyilkölését készítette elő, a *Világ-rol*, a *Huszadik Század-rol* és a *Pesti Hírlap-rol* pedig azt monodta, hogy a háboru előtt olyan cikkeket közölt, melyek ezt a propagandát szították és elterelték a magyar nemzet érdekében.

A beszédet ugyanezen B. H. szerint a hallgatóság nagy tetszéssel fogadta, de az estély egyik szerépjöje *Tornyai Alajos* zongoraművész állakozott a magyar sajtó meggyanúsítás ellen.

Az estéből számos kis hírlapi csatapaté lett. A B. H.-ban *Burján Károly* nyilatkozatot tett közre, melynek lényegesebb pontjai a következők:

3. Az előadás folyamán szóba került a *Pesti Hírlap* is, de nem a szabadkőműveséggel kapcsolatban. En a szabadkőművesek szolgálatában álló organumok gyanant a *Vilagot* és a *Huszadik Századot* említettem.

4. A magyar újságírás ellen semmiüde vád nem hangzott el, hanem csak a modern sajtó nagyobb része ellen, ami egészen más dolog. Hogy én azt állítottam volna, hogy a magyar újságírók előzetesen tudták a szerájévi merényletről, teljesen legből kapott ráfogás. Azt igenis leszögeztem, hogy a Világ és a Huszadik Század a merényletet megelőző szerb igazdásról minden alkalommal nagyon szimpátiikus hangon írtak.

7. Előadásom lényege különben teljesen fedi a szabadkőműveséggel megirt ama találó megjegyzéseket, melyek *Danántuli* jól sikerült leveleiben a nyilvánosság nagy helyeslése mellett napvilágot láttak. Budapesten, 1916. január 10. *Burján Károly*, áll. főgimn. tanár.

Ugyanekkor — természetesen — a *Világ* is megszólalt s egy epés cikkben haragszik *Burján Károlyra*, hogy nyilvánosság elé vitte az ő aknamunkájukat, melyet a magyar államszeme, a hazafias érzés, a kereszténység ellen folytatnak, Hivatkozik arra a szent türelemre, mellyel ők mindenkinek a meggyőződésével szemben viselkednek, s ennek bebizonyítására idézi a szabadkőműves Reformpáholy által

SÖVEGJARTÓ vászonáruháza. Barátok épülete.

Nagy választék

fehér és színes barchotok karton, schiffon és damastból. Különféle vásznak, törölközők, abrosz, lepedők és zsebkendők. Ágy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracszövetekből.

OLCSÓ

szabott árak.

ugyancsak vasárnap a szegény egyetemi hallgatók felesegélyezésére rendezett teastély szónokának, Gerő Odón művésztérnek beszédéből az alábbiakat:

Mi szabadkőművesek, a hazatérő diákokat meg akarjuk övni a nyomorúságtól. És nem kérdezzük, hogy azok a diákok milyen hitet vallanak és kinek a lapjájához tartoznak. Ugy lehet, hogy a mi támogatásunkkal, segítségünkkel megállásaink táborát legyük gyarapítani, meg sem sajnáljuk ottak a segítségünket. Csak gyarapítsák, szaporítsák az intellektuális és erkölcsi erőket. A szabadkőművesség, amikor a nyomorúsággal szembeáll, nem tesz hátréteget azok közt, akiket segíteni kell. Nem valójára mutat, mert azt éri, hogy minden gyámoltalan emberre eszméjét szelgálja.

A moral persze az, hogy: mi, miy békéltünk a klerikálisok s miy túrelmesek a szabadkőművesek.

Itt van a *farizaeizmus*. Mindenki, aki a szabadkőműves propagandát ismeri, lapjait olvas, tudja azt, hogy micsoda gyűlölet lángolt az a szabadkőműves berkeiben és kebleiben a kereszténység s első sorban a katolikus egyház ellen. Ez annyira közismert tény, hogy bizonyításra nem szorul. Arról beszélünk.

Hogy Gerő Odón vasárnap úgy beszélt, ahogy beszélt, az csak csak azt bizonyítja, hogy ok tudnak ravaszok, szemforgók lenni, tudják a túrelmet - adni, ha arról van szó, hogy a jóhiszemű laikus közönséget cefjéiknek megnyerjék, szoval gimplát fogjanak. Filaköznek megértésről, szeretetről, mások véleményének tiszteltében tartásáról.

Hogy a zsidóknak miként festenek ezek a jelzavak, ha tettekről van szó, azt a Világ ugyanazon cikkében elárja, mikor alább így ír:

„Arra a veszedelemre akarjuk felhívni a miniszterelnök figyelmét, mi lesz, ha a Burján Károlyok most a háboru napjaiban, művészestélyeken is ilyen rágalmakkal szórakoztatnak, mi lesz akkor majd a nepgyűlölet, mi lesz a háboru után, ha már ma, amikor a háboru összetartozásba sodort bennünket, amikor a cenzúrának hangtozót kell tenni a beszédekre és szavakra, így vádaskodik a klerikalizmus. A magyar közönség figyelje meg: Burján Károly tanár ur az ilyen rágalmakkal akarta megmutatni, hogy melyik a „rossz” sajtó és melyik a „jó” sajtó. A „jó” sajtó a Burján Károlynak sajtója! Ilyen az „ó” hangjuk! Ez az ő keresztényi erkölcsük.

Mi nem ismertük idáig Burján

urat. A klerikális lapokból olvastuk beszédét és onnan tudjuk meg, hogy — tanár. Mi kérjük, honnan taníthatja az a valaki erkölcsre-jellemre, beszéletre az ifjúságot, ha önmaga ilyen rágalmazást tiszre-vállalkozik egy háborus jótékony művész-ünnepségen? Milyen gyűlöletet olt be ma, az összetartás napjaiban az ifjúságba? Milyefi babonákat terjeszt, milyen dűdvákat ápol az iskolában, ha esztetikai gyönyörűsége összejött közönségnek ilyen badarságokat szónokol.

Badarság-e, korlátoltág-e, vagy rosszhiszűség-e? A mi nyit szívuk egyenes eszjárásunk és lelkiismeretünk nem tudja megállapítani. Mindennek megállapítását rábizzuk azokra, akiket a magyar közönségben-borsongató Burján Károly igazató beszédeert terhel a felelőség. Mert nekünk a tanár ur felelősége nem elég. Gros-Tisza István miniszterelnöknek tudnia kell és a magyar közönségnek is tudnia kell, hogy taníthat-e magyar ifjúságot ezekben a veszedelmes napokban egy ilyen igazató tanár?

Tetszik látni? Potocaj, közoktatásiügyi kormány, sőt Uram bocsá — Gros István gróf utar kiáltana a kis túrelmesek, ki akarják venni a kenyert az a sajtóból, egy keresztény értesítő tanárunk, mert az rálepett a szabadkőművesek tyukszemére! Sőt követelmény állami beavatkozást egy tanár ellen, nem is iskolában, hanem egy estélyen elhangzott beszéde miatt, ok, aki mindenkinek tiszteltika meggyőződését, a hitét, a szabadságát! Ok akik pár het előtt olyan éles megkülönböztetést tudtak csinálni Babits Mihály a tanár és Babits Mihály a szeretője kisujjáról verselő költő között!

Ez a farizaeizmus terrorizmusa. Egyébeknél ismerős Franciaországban, hol állam hivatalokból ki-márnak a katonai ranglétrán való előhaladásában megakasztanak, letérnek mindenkit, aki hisz, akinek felesége vemplomba jár, akinek a gyermeke gyomok, aki fiataljányát katolikus iskolában neveltet. Ez a Gerő Odón beszéde — fentekben.

Erre válaszol aztán ma az Alkotmányban Burján Károly a következőképen:

„A Világ mindenáron bele akarja keverni a Pesti Hirlapot ama szabadkőműves lapok közé, melyekről azt állítottam, hogy szimpatikus hangon írtak a szerb igazatókról. A Pesti Hirlapnak pedig tudtommal a szerb propagandához semmi köze; ilyesmire sem beszédekben, sem régebbi írásaiban még csak célzást sem tettem.

Ami pedig a Világnak a tanári hivatásra való utalásait illeti, azok a dűhében toporzékoló ember ki-

fakadásánál nem egyebek. Ha kíváncsi rá a Világ, kijelenthetem, hogy nekem, igenis, mint tanárnak, nagyon súlyos kifogásaim vannak azok ellen a morálievek ellen, melyeket a Világ olyan benső meggyőződéssel propagál. Hogy egyebet ne említsek: „Azok az igazi hősök, akik a hazugságot is fegyvertárúba iktatják”. (1911. jul. 4.) „A vádlottnak szent joga a saját bőre érdekében hazudni. (1911. aug. 23.) „A bátorság, vagy harci készség semmiféle etikai értékkel nem bír.” (1911. aug. 23.) „Azután, mint magyar tanár is fogok küzdeni az ellen az irányzat ellen, amely a magyarságról ilyen véleményét hirdet: „A magyarság tyenge kulturális egyéniségét tan meg a legelvakultabb sovinizmus sem vonhatja kétségbe... A magyarság főlenye pusztán politikai léven s nem kulturális, a nemzetiségek nem is lehetnek mások, mint idegen, magukat —rosszul értő turbulens tömegek.” (1914. marc. 8.)

A Világhoz nem is illő groteszk szerep, ha a keresztény Magyarországon az iskola érdekében mentőként akar szerepelni. Azon pedig nem tudok eleget csodálkozni, hogy a szabadgondolat és szabad véleménynyilvánítás lebélyegzett organuma valakit stante pede tanári állásától óhajtana megfosztani, csak azért, mert a Világ és a Huszadik Szabad működését bírálmi merészeli. Onkéntelenül a francia forradalom terrorista zsarnokai jutnak eszembe.

A legjobb pedig az egész dolgotban, hogy Burján Károly nem is katolikus, vagy pláne kongreganista, hanem — *református* ember.

Szigima.

A születések számának csökkenése s a vele szemben való védekezés.

(Vége.)

A korai házasság mellett, amely tehát a prostitúcióval, — a nemi betegségekkel radikálisanban bántik el, mint sok más intézkedés csomó oly jelenség bír fontosság-gal, melyeket „Mutterschaftdienste” nev alatt lehet összefoglalni. Va gyis az anya nők foglalatosságát, munkáját kell korlátozni. Szakértők véleménye szerint Németországban magzatelhajtás miatt jelenleg 500000 gyermek nem látja meg a napvilágot. Nem ítéltet meg e szám igazságát. De ha áll, akkor nálunk sokkal nagyobb ez, mint Franciaországban, melyre vonatkozólag kompetens férfiak véleményét gyűjtöttem össze a bevezetésben említett könyvemben. Félmillió idő előtt elpusztított gyermek azonban, ha a pusztítás megcsúszik, oly időbbe engedni tilátást, mely —szerezzelkel— több embert álló meg életet. Elhöz tártan nem annyira a születésnek, mint inkább a házasságon kívüli anyák s gyermekek más kezelése szükséges. Ami a házásokat illeti, arra vonatkozólag az ügyet eddiki kiválóan ismerő nő állítja alaplán, „a jobbmodn fiatalasszonyoknak tömeg pszichozisban ható születéstől s gyermekétől való rendkívüli félelméről” lehetne beszélni. Emellett más akadályok, melyek az asszonyokat ma a „gyermektelenségbe” kergetik csekély jelentőségűek. Ha él a tömegpszichózis, úgy a munkásosztálynál equalitit külső körülmények a zok, melyek a gyermekszületésnek és zsenge korában való ápolásának útjában állnak. Háboru alatt a hadiségélyezések tekintetben csodákat műveltek. Többek közt,

Székesfehérvár
szab kir. város

APOLLO-színháza.

Pénteken és szombaton, január 14 és 15-én:

A néma kastély

Detektiiv történet, 2 felvonásban.

Messter hirtadó 39. sz. (akt.)

Előadás 6 és 9 órakor.

Rendes helyárak

Petár király belgrádi konakjából
zsákmányolt eredeti filmek legközelebb
bemutatóra kerülnek az Apollóban.

ismét megtanította a nőket „szoptatni”. Ezekután sürgősen meg kell fontolni, hogy nem tudnának-e legelőbb így nevelni a gyermekek életet adni. Ennek fejében a több gyermeki családjára nevelési segélyről kellene gondoskodni; az erre fordított költségeket oly módon kell behozni, hogy az agglényeket, gyermektelen házaspárokat oly mértékben terheljük meg, mely felé 2-3 gyermek nevelésével.

Hogy a megszületett gyermek a legnagyobb gondot, s legközelebbi ápolást igényli, az kézenfekvő. A csecsszopók halandósága még mindig túlnyomórészt a Németországban. Ugynevezett veleszületett gyöngeségben évenként 70000 gyermek pusztul el. Orvosi részről azonban tagadják, hogy a gyöngeség okozza a halált, hanem hiányos ápolás. Össze vissza 1 évben 200000 gyermek viselt életét, vagyis 100 közül 15.1. Hogy ez a szám még erős beállítást enged meg, az ahhól a tényből magyarázható, ha előrebocsátjuk, hogy a német gyermekek fizikai alkalmatlanságában megegyezik, hogy Németország egyes vidékein a csecsszopók halandósága jóval középértékben alul más helyen ellenben felette jár. Bajország vizsi a rekordot, bár évek óta legnagyobb figyelmet fordítanak a baj elhárítására. Ugyanis itt a csecsszopók halandósága 100 éveszületett után 18.1 s Hamburgban csak 11.4. Semminek sem szabad utunkat állani, hogy a gyermek halandóságok mindenütt a Hauza-vasarokéra redukáljuk. Évente 60000 emberéletet jelentene. Az ideális állapotot ez is távoloskén, hisz Hollandia, Svéd-, Norvég és Írland országában sokkal kisebb a gyermekhalandóság, mint a Hanzavárosokban. Sőt még ezekenél is előbbre jár Ausztrália és Argentína. Az utóbbinak 100 éveszületettjére 4 halálozás esik, a mi 15.1 szemben.

A népesedési politikára tehát halomban kínálkozik a lehetőség. Ennek beismerésében alakult a német társaság. Az összes férfiakat és nőket sorompóba akarja állítani, kik a születésnek csökkenése és a vele rokon jelenségek elleni harcban küzdelemre méltó célt látnak.

Sch. 1.

Dr. Prohászka Ottokár hadiárvaháza.

Alcsuton

Szontagh Kornélia, Szontagh Ilona és Teuber Vilma urhölgyek végezték Pintér Ferenc udvari káplán vezetésével a gyűjtést a hadiárvaházra. Az eredmény 385.49 korona.

Vértesacsán

Dr. Schoderbech Lajos plebános buzgólkodott a gyűjtés sikerén s 192-15.000-ot gyűjtött egybe.

Adony,

ahol a gyűjtés oly fényes eredménnyel járt, újabban még 300 koronát küldött a hadiárvaházra. A páratlan eredmény Csöngedy Gyula-esperes plebános munkásságát dicséri.

Ráczkeresztúron

mint már megirtuk, a gyűjtés szép eredménnyel végződött. A mai

postával utólag 23.30 koronát küldték még.

Pomáz

községben 44.16 koronát adakoztak a hadiárvaházra.

Tóth János a hadiárvaházra 1 kor., a szegény gyermekeknek szintén 1 kor. küldött.

HIREK

— A vízvezeték. A vízállásról kiadott hivatalos jelentés szerint tegnap 8-10 m. ma pedig 1-70 m. volt a legnagyobb magasság. A szokatlan nagy változásoknak okát még most sem tudták megfejtetni a szakértők. Mi, laikusok, csak azt látjuk, hogy a hálózatot kitűnően készítették el. Hol itt, hol ott szakad szét a vezeték. Csütörtökön a Budai úton bukantak rá hálózatihátra, ahol ugylászik már rengeteg víz szökhetett el, mert a talaj egészen az aszfaltburkolatig felázott. Mikor a vízműveket építették, mi, hangsúlyozzuk, laikusok, csodálkozva néztük a hálózat készítését s hozzá nem értésünkkel csödelgömbülést, repedést, csökkelcsosolási mizériákat láttunk előre. De megnyugtattuk magunkat, hogy mindezt csak mi látjuk, akik nem értünk hozzá. A vízmű néhány éves működése után leszögezhetjük, hogy a laikusoknak nem egy jóvendőlése beteljesedett.

— Kiárulják a városi hagyományt. A közéletmezési bizottság elnöke tudatja a közönséggel, hogy a városi vöröshagymát megfelelő helyiség hiánya miatt kiárulják leszállított áron. Egy kiló 70 fillér, nagyobb mennyiség vásárlásánál még nagyobb kedvezményt adnak. Aki venni óhajt, jelentkezze dr. Kerekes Lajos főjegyzőnél.

— Halálozás. Dr. Steiner Simon németprónai nyugalmazott orvos 84 éves korában meghalt. Az elhunytban Steiner Béla helybeli drogista, városi bizottsági tag és édes atyját gyászolja.

— A bolgár vöröskeresztnek. Dr. Lövy Károly 20 kor. Knittelhoffel Károly 20 kor. Pénzes Imre 10 kor. Flaskár József, 10 kor, Bruch Lipót 100 kor. Nyári György 5 K. a. ományozott a bolgár vöröskeresztnek a polgármesteri iven.

— Hármeves szolgálat. A honvédelmi miniszter értesítette a várost, hogy mindazoknak, akik 1914-ben valamint az előző évi sorozásuk alkalmával mind hadkötelesek a közös hadseregbe lettek becsúszva, a tényleges szolgálatuk három évre fog terjedni. A háború következtében ugyanis az új védcro törvény ebbeli rendelkezésének érvényes csak később fog életbe lépni.

— Katonafeladás. Nehr Károly sápcer oberalmi lakos a harcúterem kapott betegsége következtében elhunyt. Temetése január hó 13 án d. u. fél 2 óraker volt a Szent György kórház halottasházában.

— A gazdaközönség figyelmébe. A gazdaközönség tavaszi vetőmag szükségletének biztosítása végett a földmívelésügyi miniszter elrendelte, hogy minden törvényhatóság területén néhány ellenőrző bizottság alakítsák. A vetőmag szükséglet — a teljes vételár egyidejűleg izetése mellett — január 14-ig ehhez a bizottsághoz kell bejelenteni, amely aztán a magvak megrendel-

léséről és szállításáról gondoskodik. A vetőmag vételára métermázsánként: tavaszi buza 50 K, árpa 42 K. Zab 38 K, cinquantin tengeri 40 K, Közönséges tengeri 37 K, köles 60 K, bab 55 K. De ebben az árban nincs beleszámítva a szállítási költség, amely szintén a magrendelőt terheli.

— Gépészek és fűtők felmentése. A honvédelmi miniszter rendelete alapján a hivatásszerű gőz- és motoreke gépészek és fűtők bizonytalan időre felmenthetők. A felmentés iránti kérvények legkésőbb 1916 évi január hó 20-ig, illetve a népfelkelési szemlén történt bemutatástól számított 14 nap alatt az alkalmazási hely szerint illetékes városi hatóságnál terjesztendő elő. A kitűzött határidő eltele után benyújtott kérvény nem fog figyelembe venni. Azoknak a gépészeknek és fűtőknek a felmentése is kérelmezendő, akiknek felmentése iránt a kérvény már beadott, de az még el nem intéztetett.

— Felmentést kapnak. A len és kendertermelés előmozdítása céljából a len és kenderterméssel foglalkozó vállalatok, üzemek és a nagyobb termeléssel foglalkozó birtokosok alkalmazottai ugymint a tisztviselők, munkavezetők, főzők stb. három hónapig terjedő szabadságot kaphatnak a katonai szolgálat alól. A kérvényt, aki a felmentést igénybe akarja venni a magyar kir. honvédkerületi parancsnoksághoz kell intézni s a felmentés jogosultságát a főispánknak kell igazolni. Felmentést kérhetnek, úgy az itthon tartózkodó katonák, tekintet nélkül arra, hogy tényleges szolgálati kötelezettség alatt vannak, tartalékos-e vagy póttartalékos, megőrtent-e már a kiképzésük, továbbá a 17) vagy a B) aloszályú népfelkeléshez tartoznak-e. A felmentés azonban három hónapnál hosszabb időre nem terjedhet.

— Köszönetnyilvánítás. Mind azok, kik szerették leányunk öz. Halóssy Ferencné szül. Polonyi Gizella elhalálozásával ért mélyésges bánatunkban részvételük kifejezték, a temetésen megjelentek, vagy bármilyen módon fájdalomunkban osztoztak, fogadják hálás köszönetünket. Polonyi család és az elhunyt kis fiacskája.

— Köhögés és rekedtség ellen a legjobbnak bizonyult haziszer a dr. STÖRK-féle komprimált mell-pasztila. Egy doboz ára 50 fillér. Kapható Szűts Róbert „Magyar Korona” gyógyszertárában, Szekesfehérvár, Varosháztér.

Ha csinos és kedves háborus emléket akar szerezni, vegye meg a miniatűr vörtes vitéz szobrot három koronáért. A rokkant katonákat segiti az emlékszóbor megszerésével.

SZÍNHÁZ.

Éva Villner és Bodanszky operettjét ujtították fel szerdán este először az idei szezonban, annyira feltűnően gyenge előadásban, hogy szinte ámult bámult az ember. Falussy és Albertet kivéve, ezek ugyanis művészettel játszottak és énekeltek, a többi szereplők alaposan kivégezték a feltámasztott Evát. Még a rendezés sem volt olyan, mint a minót eddig láttuk az új színtársulatól. Ezuttal eltekintünk a részletes kritikától abban a reményben, hogy máskor külön játékokat látnunk és jobb éneklést.

Színházi hír. Varga Béla tánc-komikus betegsége miatt hosszabb időre szabadságra megy. A törekvő fiatalember legutóljára az Evában lépett fel, amelyben erősebb mérvű légszóbaja miatt már egyáltalában nem tudott érvényesülni.

Heti műsor:

Jan. 14. „ Kisasszony férje.
15. D. u. János vitéz.
Este: Kisasszony férje.
16 D. u. Cigányprimás.
Este: Legénybucsu.

Az Apolló színház iroda hírei.

A néma kastély. Az Apolló Színház ma pénteken folytatja szenzációs detektív sorozatának folytatását, mely méltán sorakozik a többi mellé. A ma színe kerülvő detektívtörténet, melynek főszerepeit — a gyilkos és deaktív — szinten Neuss és Friedrich Kühne játsszák, egyike a leg-szövevényesebb történetekkel. A műsornak egy másik szenzációs szerege is van.

APROHIRDETESEK.

Tizenöt évesnél idősebb gyermekek jó keresethez juthatnak lap-árusítással.

Egy hatas lo eladó Vilmos császár tér 4 szám. (Ligetsor)

Elveszett csütörtökön reggel a Malom-utcaól a Deák Ferenc utcaóig egy fekete ritkúli. Kérlek a becsületes megtalálót a szerkesztőbe hozni, hol 20 korona jutalomban részesül.

Aki unákozik, aki olvasni szeret, rendelje meg a két hetenként megjelenő Milliók könyvét. Számonként házhöz szállítva 24 fillér. Divatlapok is kaphatók. Kaufmann Pál könyvtereskedésében Kosuth-utca 9 sz.

Hasonló érbe adatik 3 darab buza-föld és két kaszáló, rét az 1916. gazdasági évi használatra kukorica termelésre tudakozni lehet Szekesfehérvár, József-utca 3. szám alatt Almássy János zárgonáknál.

Egy haz szabadkézből eladó 2 réti, egy a sziget alatt, a másik a pönőlei határon felül. Tudakozni Selyem-utca 48 sz. a.

Egyszobas lakás azonnal kiadó Széchenyi-utca 26. sz. a.

Külföbejárható, kétágyas, butorított szoba könyhának hasznáható előszobával kiadó. Cim a kiadóban.

Telefon 233. — Tefon 233.

Pénteken és szombaton, január hó 14 és 15 én:

„ FILMUJONSÁG „
MAZURIK
Eredeti népszimni 3 felv.
Nagyszabású pótműsor
A bünbánó asszony.

Pénteken 2 előadás fél 7 és 9 óraker. Szomban 3 előadás 5, 7 és 9 óraker.